

Forfatter: Brandes, Georg

Titel: Tyskland

Citation: Brandes, Georg: "Tyskland", i Brandes, Georg: *Samlede Skrifter*, 1899-1910, s. 176.
Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandes11tom-shoot-workid55461/facsimile.pdf> (tilgået 17. april 2024)

Anvendt udgave: Samlede Skrifter

Men det fattes ikke heller paa indtagende Skikkelser. Der gaar Fru Ristoris to unge Døtre forbi og drøger, gazelagtigt sianke som de er, med deres fine italienske Profiler (skarpt bøjede Næser, sejrrikt lysende Øjne) Beundringen efter sig, hvor de gaar.

Imidlertid spiller Orkestret bestandig sine Valse og Kontradanse, og hoppende, hvirvlende, snart i Takt, snart ude af Takt, altid halvt forpustede bevæger Parrene sig uden virkelig Anstand eller Gratie gennem Salen. Den moderne Dans er i Grunden altfor grim.

Med ét tiltrækker et enkelt Par min Opmærksomhed og snart saa stærkt, at jeg ikke mere slipper det af Syne. Det er Amerikanere, det ses ved første Blik af Maaden, hvorpaa de danser. De er begge ranke Skikkelser, begge elegante i deres Holdning. Han er den typiske unge amerikanske Gentleman, ser rolig, viljekraftig ud, med en tilbagetrængt og vel behersket Nervøsitet; intet særlig begavet i Udtrykket. Hun er forholdsvis høj, hvid og bleg med underligt forstenede og dog lysende Ansigtstræk, en fængslende, karakterfuld Profil, en Gietscherjomfru, som de, jeg beundrede i Middags.

Aldrig før har jeg været Vidne til en saadan Dans, og uden nogetsomhelst Spørgsmaal er den det skønneste, jeg i St. Moritz har set. Det var den amerikanske saakaldte *walking valse*. Medens de andre hoppede og sprang rundt omkring, bevægede han og hun sig gaaende eller rettere langsomt, ganske langsomt svævende, med en Ro og Sikkerhed, som hørte de en anden Verden til. Det var som rettede ikke de sig efter Taktien, men den sig efter dem. Der udgik en Art Herredømme fra dem. Skønt de vedblev at danse uafbrudt, som kunde de aldrig faa nok af hinandens Selskab og det medens Parrene trattedes og vekslede rundt om dem, var de ligefuldt de eneste helt stille Mennesker i Salen. Deres Ansigter var alvorlige; ikke et Smil, ikke heller et Ord, men et Udtryk af stille Lykke. Skønt de bestandig drejede sig mellem tyve Par, berørte eller strejfedes de aldrig nogen af de andre Dansende. Saa mesterligt førte han hende, at de i Grunden var ganske ene med hinanden. Hun havde et Baand af fem store, smukke *Edelweiss* foran i sit lyse Haar. Det var det Diadem, der passede til hendes Væsen.

Jeg gad intet mere se og gik hjem.

TYSKLAND

I

WEIMAR

(1887)

Den, der vil staa Ansigt til Ansigt med det moderne Tysklands Aand, han gaa en Søndag Formiddag ind paa Tøjhuset i Berlin. Medens Berlins saa rige og saa mesterligt ordnede Kunstsamlinger er yderst sparsomt besøgte, er der paa Tøjhuset en Trængsel, saa man neppe kan bane sig Vej. I Udstillingen af Olympia-Sagerne var der en halv Time igennem ikke én Besøger; foran Velasquez' *General Borro* og Rembrandts *Daniels Syn* staar en Gang hver Time en tankeløst stirrende Beskuer stille; men i Arsenalet, hvor kæmpestore Figurer af Tyskland og Prøjsen i Gibs bærer Sværd og Skjold, hvor erobrede Faner hænger i Grupper, Snese i hver Gruppe, hvor erobrede Kanoner, -saarede og tagne, som Kunstadtrykket lyder, staar i hundredvis og Geværer i tusindvis, hvor endelig Modeller af Valpladser fører den patriotiske Betragter de haardnakkede Kampe og de vundne Slag anskueligt for Øje, der stimler de Besøgende ind i tætte Horder, trænger sig med Albuerne frem for at se, og Blikkene lyser af Deltagelse, af en glødende Interesse, som Ansigterne i intet Kunstmuseum i Staden udviser.

Her er store, grovt udførte Malerier af Kejserens krigerske Triumfer. Byster i overnaturlig Størrelse af Feilherrer og Marschaller fra den store Frederiks Tid til nu, endog legemsstore Afbildninger af den gamle Frederik Wilhelms Kæmpgardister i

Uniform — kort sagt: her banker det præjsiske Hjerte i det store tyske Rigslegem.

Fra Berlin til Weimar, det er fra Nutidens til Fortidens Tyskland, fra Livet til Minderne, fra Larm til stille Fred.

Selv om man har været her før, er Indtrykket kraftigt.

Man lever hvide Dage om igen. Ad denne lave Dør gik den unge Goethe ind, da han første Gang blev forestillet for Wieland. Ad denne snevre Gyde gik Goethe sin daglige Gang fra sit Hus til Hertugen paa Slottet. Her er hans lille Landsted, det berømte Havehus, dejligt omgivet af yppig Plantevækst og mægtige Træer, som Efteraaret nu farver af sin rige Palet.

Øjet søger Balkonen, hvor han undertiden tilbragte Sommerættter under saaben Himmel, hyllet i sin blaa Kappe. Den er blæst ned, men man ser dens Spor paa Muren.

Her bagved Huset mod Skrånten staar Stenen, hvor han lod indbugge Vers til Ære for Fru von Stein, og her, hvor der nu blot er Mark, laa hans Køkkenhave, fra hvilken han sendte hende Asparges og Jordbær.

Intet af Mindestederne rører dog saa dybt som Schillers Hus. Det var hans Ejendom; han fik sig tilsidst sammensparet de 2000 Thaler, han gav derfor. Men hvilket beskedent Hjem! Dørene saa lave, at han aldrig har kunnet gaa fra en Stue til en anden uden at bukke sig. Møblerne tarvelige, ja mindre end det; med den Seng, hvori han døde, vilde neppe noget Tyende i et borgerligt Hus nu tage tiltakke.

Men det gør godt at vandre om i disse Rum, hvor alt staar urørt siden hin Tid. Man føler sig Aanden nærmere, som udgik derfra. Weimar er den tyske Guldalders Pompeji.

Af Nutidsliv findes her intet. Paa Spaseregangene møder man kun gamle Mænd med hvidt Haar og graat Skæg, ledsagende deres Damer; det er øjensynligt gamle fine Folk, der har trukket sig tilbage hertil. Mange udprægede Ansigter. Det fornemme Ydre synes Reglen her. Men mandlig Ungdom ser man ikke. I det lille Teater, Ætling af det, som Goethe i sin Tid omskabte til Tysklands første Scene, og hvorfra han fordreves, da han ikke vilde tillade den afrettede Pudels Optræden, ser man, naar det er fuldt, næsten kun Oldinge og Damer — og tyve Damer for hver gammel Mand.

Dagen igennem gaar disse alderstegne Herrer at spasere i den henrivende Park ved Ilmflodens Bredder, i den lune, milde

Oktoberluft, medens de gule Blade falder tæt, og Naturen rundt om straalere i tusinde Farvers Skær, saa selve Tanken paa Sommer-tidens Undergang og Ophor drukner i den fyldige Sansefornem-melse af rig og broget Pragt. Det genkalder formelig Modsæt-ningen mellem det Aandsliv, som har udaandet her, og de glødende, farveprægtige Erindringer, der fra alle Sider fylder Synskresen.

Siden jeg var her sidst, er Goethes Sønesønner døde, og saavel hans Hus paa Torvet som hans Havehus lukket op for Publikum. Ved særlig Imødekommen er desuden Goethe-Arkivet blevet mig aabnet. I det lille Hus derude i Parken fornemmer man den unge Mand, Solguden, Himmelstormeren; i det rummelige Hus midt i Byen lever Mindet om den store, omfattende Aand, Naturvidenskabsmanden, Kunstskeren, Samleren; Maler, Digter og Forsker paa én Gang, Europas centrale Geni. Jo mere man har set af Verden og jo mere man kender til Historien, des mere enestaaende forekommer En, hvad her er sket. Der har jo ikke været Mage dertil siden det italienske Femtehundred-aars Tider, For hver Dag, man opholder sig her, agter man højere én Mand — Karl August.

Sjældent har en Hersker gjort mere for Geniet end han. Som 18aarig Dreng anede han, hvad Goethe var, og knyttede ham til sig. Wieland var der allerede. Saa lod Goethe hidkalde Herder, og saa kom tilsidst Schiller hertil. En krigersk og virk-som Aand som Hertugen var, med heftig Sanselighed og ustyrlige Drifter, forstod han dunkelt, at han samlede evig Ære om sit Hoved ved at sikre disse Mænd Udkomme og Uafhængighed.

Man sammenligne den store Frederiks snart beundrende, snart hadefulde Forhold til Voltaire. Karl Augusts Venskab for Goethe var altid uforandret, og det skønt han til sin Død foretrak de gamle franske Tragedier for Goethes og havde langt mere Sans for hans Virksomhedsdrift i Almindelighed og hans naturviden-skabelige Forskning i Særdeleshed end for hans Dramer og hans Lyrik.

Katharina af Rusland sværmede for Encyclopædisterne og viste sig brav overfor Diderot, dog først da disse Mænd stod paa deres Berømmelses Højde. Karl August sikrede Tysklands største Geni 36 sorgfri Aar og samlede efterhaanden hans store Jævnlige om sig i sin lille Hovedstad ved Ilm.

Sæt til Sammenligning at Goethe havde skrevet sin *Stella*

jaar! Hvor i Tyskland vilde han finde en Forlægger? Eller søet, at Schiller jaar ved et Mirakel havde faaet *Røverne* udgivet paa tysk Grund, hvilken fornem Mand i hele Riget vilde skænke Kommunarden et Blik, endstige række ham en hjælpende Haand?

Nej, den lille firskaarne Storbetog var en Mand med Hjertet paa rette Sted.

Denne By er da visselig en Mindernes Stad, hvor man dæmper sin Stemme. Aldrig ringeste Larm, sjældent eller aldrig ruller en Vogn igennem Gadiernes dybe Stilhed. Dens sidste Livstegn var, at her boede Liszt. Iøvrigt: Her boede Goethe, her boede Schiller, her boede Herder, her boede Wieland, og paa Stadens smaa Torve deres Statuer i Bronze med Fugleskarn paa Næsen.

Men sydfor Byen strækker sig den storhertugelige Park, vistnok en af de skønneste Haver i Europa, bestaaende af udsøgte Træer af en Mængde forskellige Arter i sjældne Eksemplarer. Øjet nyder Træernes saa vidt forskellige Former.

Det er nu i Efteraarstiden en rentud ideal Farveharmon.

Her er saa stille, saa beskyttet, at ingen Efteraarstorm har raset. Træerne har beholdt deres Blade langt ud over Tiden.

Hvilke Kroner! Grønne, vissentydne, rustbrune! eller Træet er grønt og Grenene gulbrune i alle Spidser. Her dæmpede Farver, graaffosset Løv, som hyllet i Taage. Her et Træ med en Kolorit som et persisk Tæppe, brungule, kaffebrune Farvemønstre, saa stærke, at de raaber. Hist en Purpurbuket af glødende Blade; her en Busk, druefarvet-violet med Blade i alle Afskygninger fra det Højrode gennem det Blodfarvede til det lyse Lilla, en Regnbuepragt. Og ude over Plænen i det mørke Grønne skarlagensrøde Frugtstynger, og Træer med Løvværk som gammelt Guld og smaa røde Skud som skinnende Sommerfugle mod en sort Baggrund. Birke med hvidgrønne skælvende Blade. Linde med gennemsigtigt lysegult Løv, og Bøge med tørre, læderagtige, mørkegrønne Kroner, i hvilke hvert Blad synes foret. Og lige op mod dem i en Trinrække af grøngulrødt et Akasia-Løv saa lyst, at det selv uden et Solglimt synes at have Solen i sig, lysende som det staar mod en dunkel Baggrund.

Træer man nærmere til og ser paa den enkelte Gren, da overraskes Øjet ved de forskellige Blades uensartede Udseende. De er snart glatte, snart krøllede, snart brogetspættede, snart blækplettede, snart som pestslagne med sorte Skjolder, eller smud-

sigtbrune, graabrune, brandgule! Men falder saa Solen paa dem, er det Hele en eneste Fesi.

Udfoldes, falme, visne, fælde — det er deres Liv.

Ja fælde, det gør de nu. Snart et, snart mange ad Gangen. Aitid med Stilken nedad, mest langsomt, som faldt de med Faldskærm, stille rokkende sig ned, dog ogsaa hurtigt svævende, dansende, fejende langs ad Jorden eller som valsende i Luften, drejende sig helt rundt før de falder, som en til Døden ramt Soldat i et Slag.

Men enten de sænker eller hvirvler sig nedad, efterhaanden falder de alle, og Herligheden er endt.

TH et Besøg i Weimar egner ingen Maaned sig som Oktober.

II

BAD ELSTER

(1898)

I

I Baggrunden, men ganske nær, en forneden med Birk, foroven med Gran bevokset temmelig stejl Bjergvæg, der rundet i en Halvkres lukker Synskresen. Rundt om smukke, velplejede Anlæg af Kastanje og Lindetræer. En stor aaben Plads i Lunden indesluttet tilvenstre af Badebygningen, der i sin Stue-Etage rummer halvandethundrede Badeværelser, ligefor af en langstrakt Kolonnade, i hvilken alle det lille Badesteds Butiker findes, og tilhøjre af en Konditorbygning i Schweizersstil og en lukket Tribune for Orkestret.

Det er tidlig Morgen. Granerne paa Bjergvæggens øverste Rand er endnu hyllede i en fin Taage. Men Solen skinner stærkt; der er en festlig Stemning over Naturen og Menneskene efter flere Dages regnfuldt Vejr. Klokkeren slaar 7 paa Badebygningen, og i samme Øjeblik som det sidste Slag er forstummet, begynder Orkestret at istemme en Koral. De omtrent hundrede Spaserende, der vandrer om paa den aabne Plads, staar stille; Koralen betragtes som en Art Morgenbøn. Damerens lyse Kjoler tager sig

ud mod det Grønne rundtom. Tyskeren med den brede Hat og den lidt anløbne Næse gør et Forsøg paa at se samlet ud. En dristig, velklædt ung Dame med noget vist Fejende i sit Væsen, der vækker Uro i den kvindelige Verden, skrider uanfægtet af Koralen videre ned mod Kolonnaden. Hun er *Regierungs-Räthin* og er Badets eneste Tvetydighed. Fire grimme, blegsottige Damer stirrer opbragte efter hende. Saa er Koralen endt, og alle Grupper sætter sig i Bevægelse mod de forskellige Kilder, Saltkilden, Maria-kilden, Moritzkilden.

Hver Kilde er betjent af to unge Piger fra Omegnen i en klædelig Nationaldragt. Om Hovedet et rødt Fløjsbaand, hvorfra talrige sorte Frynser hænger ned; Fløjlstrøje og blottede Arme; et sort Skørt med brede røde Bræmmer. En passer Hænderne, saa Vandet fra Kilden kan strømme ned i de fremstrakte Glas, den Anden blander hedt Kildevand i Glasset for dem, hvem Lægen har foreskrevet at drikke Mineralvandet varmt. Rundt om Blomsterboder, hvori der falbydes Roser. Paatrængenhed fra Sælgernes Side er uforuden, thi Roserne gaar saa hurtigt af, at hvem der vil sikre sig smukke, ikke kan købe senere end Kl. 7. Særlig er Riften stærk om de gule Marschal Niel og om La France. Flere Gange daglig forsynes alle Blomsterhandlerne med Blomster.

Orkesteret er allerede naaet til sit Nr. 3. Det er et Numer af Beethoven, som spilles, Ouverturen Prometheus. Selv i denne mangelfulde Udførelse virker den stærkt; det er dog altid et Pust fra en af Verdens største Aander, der farer hen over Forsamlingens Hoved, og idet man lader Øjet glide hen over denne Sværm af lidet mærkelige, ret prosaiske Tyskere og deres blodfattige Ungmøer, undres man uvilkaarligt over, at det er dette Folk, som har frembragt næsten al den ypperste Musik i Verden. Dersom den tyske Stamme ikke var gennemmusikalsk, lod dette sig ikke forstaa; der maa da vel etsteds selv i den tilsyneladende mindst lyriske tyske Spidsborgers Hjerne findes et Anlæg for Musik.

2

Man er her endnu i Sachsen, men kun ti Minutters Gang fra den østerrigske Grænse. Den Smule indfødt Befolkning her er, har en Blanding af sachsisk og østerrigsk Godmodighed. Kun

indfødte unge Mænd og unge Piger faar Ansættelse ved Badet, og da Badet mest besøges af Kvinder, er der elleve Gange saa mange unge Piger ansatte som unge Mænd. Alle siger de, naar de har beredt Ens Bad, ufravigeligt Formlen: *Lassen Sie sich's wohl bekommen!* og kommer Tjenerne gentagne Gange ind i Badeværelset, gentager de det hver eneste Gang. De er ligeledes meget agtpaaagivende med Velsignelser, naar Nogen nysrer, saa man lever i en Dunstkres af gode Ønsker.

Der kommer ud fra Badet to unge polske Komtesser af en Familie, der har givet Polen en stor Digter. Deres stille og fornemme Ynde gør Øjet godt; den Ældre, noget nærsynet, ser lidt vemodig ud, som havde hun en stadig Længsel; den ganske Unge med det askelyse Haar og det raadyrsagtige, slaviske Blik er lutter Friskhed. De omgaas næsten kun Landsmænd og har rigt Udvalg, thi her er Snese af polske Familier ved Badet, og de omgaas de simplest udseende og ringest dannede saa godt som de faa, hvis Ydre røber Aand eller Kultur.

Ogsaa af Russere og russiske Damer er her mange. Det saa skønne og bløde russiske Sprog klinger stadigt i Ens Øren. Og dog er her russiske Familier, i hvilke der efter gammel Skik kun tales Fransk; det er Damernes andet eller snarere retie Modersmaal; thi de bevæger sig undertiden friere deri end i deres eget. Man kan, hvis man ikke har Bekendte i de tyske Krese, leve her i ugevis uden nogensinde at komme til at tale andet Sprog end Fransk.

De tre lange, hvide eller graasprængte Skæg, som sidder derhenne i en Klynge og samtaler, er tre gamle Russere med alvorlige Skæbner bag sig. Den Ene af dem, den høje, smukke, paa hvem man ser, at han trods sine nogle og halvtredsindstyve Aar endnu vil behage og behager Kvinder, er ifjor kommen hjem fra tolv Aars Forvisning. Forvisningen har revet ham ud af hans Livsstilling — han var Advokat i Moskvá — har sønderrevet hans Liv og gjort ham, som var velhavende, til en ganske fattig Mand, der nu ernærer sig kummerligt som Journalist i St. Petersborg. Men den har ikke ranet en Gnist af hans Ild eller berøvet ham et Gran af hans Fremtidsforhaabning. Han blev i sin Tid anklaget for at være Medlem af en politisk Forening, der besad et hemmeligt Trykkeri; men der fandtes ingen Beviser imod ham. For at være sikker paa at faa ham dømt, stillede Regeringen ham for en Nævningeret af Militære, lutter

Oberster. Man havde ikke betænkt, at disse Officerer, der alle var blevne forfremmede i Krig, endnu var unge Mænd, og han blev enstemmig frikendt. Saa var der intet andet tilbage at gøre end ad «Forvaltningsvejen» at sende ham bort paa tolv Aar. Seks Rubler om Maaneden er, hvad Regeringen giver en Forvist at leve af; noget mere faar han, ifald han har Familie. Denne Mand havde Hustru og Datter. Hustruen døde snart; sin Datter kunde han ikke beholde hos sig længere end til hun var 7—8 Aar; hun maatte sendes til Petersborg for at lære noget. Saa blev han ene tilbage. — Nu er han i sin Alder Journalist til 5 Kopek Linjen ved et Blad, som han og nogle Venner har grundet ifjor og som til deres Glæde allerede har 5000 Holdere. Der er imidlertid adskillige Mængder ved hans Stilling. Den Mand, der ejer Bladet, pønsar paa at sælge det til en konservativ Udgiver, har allerede afskediget flere af Bladets Grundlæggere og vil efterhaanden afskedige dem alle; thi Bladets Tilværelse er nu altfor truet; for en uforsigtig Artikel straffes det efter Forgødtbefindende med Forbud af Saig eller med Standsning i fire Uger eller Lignende. Der er meget faa Lande, hvor Stillingen som Modstander af Magthaverne er misundelsesværdig; Rusland hører ikke til dem. — Havde denne Mand ikke i sin Velmagts Dage sikret sin Datter en god aarlig Rente, havde de ikke kunnet gøre Rejsen hertil.

Damen der med det smukke, glansfulde, kastanjebrune Haar, de stærkt tindrende lyse Øjoe og den fyrstelige Gang, er en Landsmandinde af de tre gamle skæggede Herrer. Hun er kommen hertil fra sit Gods, langt borte fra. Det ligger nær Orenburg ved den sibiriske Grænse, hinsides Jernbanelinjens Ophør. Man bruger syv Dage og Nætter for fra Riga af, med Jernbane, med Volgadamperne, atter med Jernbane og tilsidst med Vogn at naa dertil. Hun beskriver Ensomheden derude i Stepperne, en Ensomhed, man i Europa neppe kan forestille sig. Og hun beskriver sit Liv i de sidste Aar, da paa én Gang Hungersnøden, Kolera og talrige Farsoter rasede, og hun hver Morgen fandt en tresindstyve syge eller forsmægtende Stakler opstillede for at vente paa hende og modtage de Raad eller Lægemidler, hun som nogenlunde sagkyndig kunde give. Hun skildrer Bøndernes Vantro og deres Fortvivlelse, naar hun forklarede dem at hun overfor det eller det Tilfælde var ganske magtesløs. De blev ikke trøtte

af at anraabe hende, da de i deres dybe Uvidenhed ikke begriber, at den, der véd Raad for ét Onde, ikke véd det for alle.

Vi indhentes af tre unge russiske Piger, der gaar Arm i Arm; de bærer Navnene Tro, Haab og Kærlighed (Vjera, Nadjesjda og Ljuba) og de melder, at Klokkeren er et, og at det er Tid at gaa tilbords! Ljuba er den fineste, attenaarig, høj og rank; hun har været i Forvisning med sin Fader og er den eneste, som ikke er rettroende og kejsersindet. De andre tror kun paa Et i Verden, paa Rusland, Magten over alle Mægter, og paa den russiske Gud, og beder hver Aften til et lille byzantinsk Madonnabillede, stort som et Oktavblad, som de har stillet ved deres Seng.

Og de raaber paa deres Kammerater: Nådje, Dûsche (Eudoxia), Månje (Marie), Zûsche (Zoe)!

Under aaben Himmel staar det dækkede Bord og venter, og med Servietten over Armen Frants, kaldet François, den Opvarter, der taler Fransk.

3

Der spises paa den store aabne Veranda, som gaar ud fra Kurhusets første Sal. Der er dækket en tredive større eller mindre Borde, alle optagne fra Dag til Dag af samme Selskab, og inde i Salen er der desuden Fællesmaaltid ved lange Borde.

Det russiske Selskab er tilfreds. Det har her ved Badet truffet en gammel, graahaaret Ven fra Petersborg, som aldrig kaldes ved Navn, men kun lyder Navnet Dusjå (Sjæl), dels fordi han svarer til det russiske Begreb om Sjælfuldhed, dels fordi han i Petersborg betegnes som Sjælen i ethvert Selskab, hvori han er. Han er skaaren for Tungebaandet, og man giver ham neppé Tid til at spise, saa meget spørger man ham om, og saa stadigt maa han fortælle. Han har rejst ikke lidt og set en hel Del og kan en Anekdote om Alt og Alle. Han taler med Alexander Alexandrovitsj om Politik, med Nadjesjda Jevgénievna om Landskaber og franske Bøger, med Frøken Ljuba om Skolegang og med Frøken Månje om Shelley, som hun sværmer for og kan udenad indtil Brudstykkerne. Det er en snaksom, gammel Herre, og Rygtet gaar, at Frk. Månje hver Aften skriver Alting op, hvad han i Dagens Løb har sagt.

Frøken Månje er syg af Steppefeberen, som undergraver saa mange unge, russiske Kvinders Sundhed. Hun er 22 Aar gammel, men saa langsom i sine Bevægeiser, som var hun 40, og saa vemodigt skrøbelig at se til, som var hun endnu ikke indtraadt i Helbredelsestilstand. Hun er meget troende, men sværmer i Politiken kun for den Stærkeres Ret, alisaa for Ruslands, og kan ikke indse, at der ligger en Modsigelse mod Kristendommens Aand deri: «Da Gud har indrettet det saaledes, at den Stærkere udvider sig paa de Svageres Bekostning, saa maa det være hans Vilje, og Intet kan komme op imod den.» Hun er tilfreds med den russiske Forfatning, saa blid og menneskekærlig hun end er: «Saa stort et Land maa have en fast Centralmagt, ellers gaar det fra hinanden; der maa altid være én Vilje, som raader, Og er Tilstandene bedre i England? Jeg bryder mig mere om Lighed end om politisk Frihed, og der er ikke mere Lighed i England end hos os, i Virkeligheden mindre». Da der ikke kommer noget Godt ud af at trættes med Damer, saa giver vi hende Ret. Og sat i godt Lune derved fortæller hun os med en Overgivenhed, man ikke skulde tiltroet hende, det dristige Svar hun idag har givet en dum, gammel, tysk Læge paa Spørgsmaalet om, hvor hendes Forældres Gods ligger: «I Sibirien, ved Volgas Bredder, i Nærheden af Astrachan.» Han havde ikke fortrukket en Mine ved det Svar. I Virkeligheden er Ejendommen beliggende ved Tambóf, og Frøken Månje længes hjem, især efter sine Heste. Hun elsker tre Ting, at gaa halve Dage mellem sine Heste, at male Akvareller og at læse engelsk Poesi; hun tilbeder ét Menneske, sin Kusine Nadjesjda Jevgénievna, og bærer desuden paa en undertrykt Lidenskab for en Mand af lavere Kaste, hendes Tegnelærer, som desværre er gift. Hun tegner imidlertid helst kun Heste, og hun har hjemme ikke et Par Stykker eller en Stald fuld, men et helt Stutteri, som henhører under hende alene.

Ogsaa Frøken Ljuba har en lille Bedrift at meddele. Med Vjera og Zúsche var hun gaaet ind i Badets Klaversal. Zúsche spillede og de to Andre dansede derefter. Saa ser de udenfor Vinduet en Hænder med graa Filthat kigge ind, og i den Tro, at det var Dusjå, var de løbet hen mod Ruden. Men saa var det en ung Tysker, der stod og begloede dem og klappede i Hænderne. Hartigt havde de trukket Gardinerne for og fortsat Dansen, men saa følte de efterhaanden begge ligesom nogle lette

Puf i Ryggen og saa, at det var Roser, som Tyskeren udenfor kastede ind paa dem. Som et Lyn havde Ljuba været ved Døren, sendt den unge Mand hans Roser i Hovedet og drejet Nøglen omkring.

Ved Bordet ved Siden af sidder et ældre tysk Par, to høje, ranke Mennesker, klædte i dyb Sorg. Man gætter sig til, at det er et Ægtepar, som har mistet sit eneste halvvoxne Barn. Der er et Tungsind over dem, som vækker Deltagelse, og en stille Adel, som har vundet dem Medfølelse blandt Folk, der ikke anor deres Navn.

Lidt længere borte har vi de Forlovede. Det er en ung, sachsisk Officer, saa grim som han er godmodig, og bedækket med Filipenser, der paa Lawn-Tennis Pladsen er bleven bundet, foreløbig paa Livstid, til en net lille Pige fra Leipzig, som har seks Søstre her ved Badet mellem nogle og tyve Aar og tolv. Han kunde ganske lige saa godt have forlovet sig med enhver anden af dem, den Yngste maaske alene undtagen: de ser ens ud, og hvis de byttede Sjæle, vilde ingen mærke Noget til det, ikke engang de selv; hvorfor han netop har foretrukket denne, vil rimeligvis evigt blive en Gaade. Sikkert er det, at man iugenlunde synes betaget af hans Valg; thi enhver af de andre Søstre betragter sig øjensynligt som næsten ganske lige saa forlovet med ham. Og med Rette; thi, fraset en langbenet østerrigsk Pændrik, der er saa leddeløs, at han virkelig ikke kan komme i Betragtning, er han i Øjeblikket den eneste Officer paa Pladsen. Og tre eller fire af de pæneste tyske Herrer, som her forøvrigt findes, er for fuldt Alvor Medlemmer af Berliner Klubben *for etisk Kultur*. — Hvilken Ulykke, at Flaubert ikke oplevede den Klub!

Men hvem nærmer sig dér med Smil om Mund og med lang brun Pisk bag i Nakken? Ingen anden eller ringere end den yndige Rosa Retty, Kjøbenhavnerne vel bekendt fra hendes Gæstespil paa Dagmarteatret i Forsommeren. Trods sine sytten Aar trænger hun til at drikke af Moritzkilden. Hendes Fader, der er fuld af hendes Ros som Datter, har ledsaget hende til Elster. Med Vemod og Savn mindes hun Kjøbenhavn, som hun altfor hurtigt maatte forlade. Og hun beder os gaa hen og se hende spille paa Bad Elsters lille Teater iaften, hvor hun og hendes Fader optræder til Fordel for en gammel, veltjent og fattig Skuespillerinde, som for 90 Mark om Maanedens spiller store Roller hver Aften. Hele Seiskabet beslutter naturligtvis at gaa derhen.

Det lille Teater er bygget temmelig højt oppe paa Bjergets Side, og Vejen, der fører op dertil, er ret stejl. Det er opført af Træ og kan vel rumme en halvandet Hundrede Personer. Man hører altsaa godt, og det er ganske unødigt, at de Spilende, som er vant til at optræde paa store Teatre om Vinteren, skriger saa højt som de gør. Desværre skrives der altid svært paa tyske Scener.

Saa lille Teatret end er, saa er det dog statsunderstøttet og kalder sig paa Plakaterne «det subventionerede kgl. sachsiske Albertteater». Rigtignok er hele Statsunderstøttelsen, som Direktøren i et fortroligt Øjeblik forraader os, kun 1500 Mark. Derfor spilles hver Aften i Sæsonen 1. Juni—1. Oktober, og Teatret kommer saa godt ud af det dermed som vor statsunderstøttede Bedrøvelighed med sine Hundredtusinder.

Direktøren Hr. Oscar Will er en dygtig Mand, der forstaaer sit Fag, desuden en fremragende komisk Skuespiller af dem, der ved ikke at fortrække en Mine faar Folk til at skoggerle. Der er intet Orkester; derimod staaer der under Scenen tilvenstre et Klavér, og hvis en Mellemakt falder lang, sætter Direktørens Frue sig til Klaveret og spiller Publikum et Stykke, ved hvis Udførelse den gode Vilje er det fremherskende Element. Iøvrigt er Mellemakterne i Reglen af en prisværdig Korthed, og det har sin gode Grund. Thi Forestillingerne, som begynder Kl. 7 $\frac{1}{2}$, skal ufravigeligt være tilende to Timer senere, for at Publikum, der bestaar af Kurgæster, kan være i sin Seng Kl. 10 eller senest 10 $\frac{1}{2}$. For at opnaa dette Øjemed, skys intet Middel. Lad Stykket være nok saa langt og Intrigen nok saa sammensat, det beklippes og beskæres og forkortes uforknyet efter Reglen: Tæppet falder halvti. Man bruger ikke Saksen alene, men Køkkenkniven. Tit levnes af en Akt kun en Scene. Tilskueren aner undertiden akkurat Handlingens Gang; saaledes i Anzengrubers *Præsten fra Kirchfeld*, hvoraf knap Skelettet var blevet tilbage.

Store kan Indtægterne selvfølgelig ikke være og Lønnen for de ansatte Skuespillere er ringe. De faar hver sin Benefice desuden, men er Skuespilleren ikke særlig yndet eller er der Taskespiller-Forestilling i Bad Elster samme Aften, saa kan

Indtægten blive knap. Saaledes hændte det en dog ganske flink Skuespiller, at han ved Sammenstød med en Taskenspiller til sin Bærelse fik en Indtægt af fem Mark. Der kom 105 Mark i Kassen og da der altid gaar hundrede Mark fra til Omkostninger, blev hans Overskud nøjagtigt de fem.

Hver Uge optræder et Par Gæster fra nogle af Tysklands mangfoldige Teatre. De spiller undertiden taaleligt, tit følt affekteret, en enkelt Gang godt. Alle understreger de altfor stærkt, de Fleste støjer og larmer som Besatte. Man tror i Tyskland at Farcelystigheden for en stor Del beroer paa at Alle løber mod hinanden paa Scenen under Fagter og Skraal. Dog Skuespillerne er undskyldte ved Stykkerne; thi det er deres utrolige Usselhed, som indbyder til Spil af den Art. En Farce som den franske *Skilsmisens Overraskelser* er et uopnaaet Ideal for det tyske Lystspil. Den har sin Bygning og sin gode Logik. I tyske Farcer er der hverken Logik eller Bygning.

Den, som kun kendte Tyskland af dets Lystspil — og andet end Lystspil gives ikke for et Badesteds Patienter — den, som ikke vidste, hvad Tyskerne ellers har ydet i Kunst, Videnskab og Poesi, maatte tro at Tyskerne var Europas enfoldigste, barnagtigste og mindst civiliserede Nation. Det er næsten Altsammen som skrevet for Patteunger eller for Folk, der gaar i Barndom, saa uskyldigt er det, passer forsaavidt ikke ilde for et Publikum, der skal forberedes til at sove godt derefter.

Fra én Side set maa Skuespillernes Stilling i Bad Elster betegnes som paradisisk. De faar meget Bifaldsklap, Damerne mange og store Buketter, og der er ingen Teaterkritik, thi der er ingen Avis.

Da det Stykke, som opføres, er saare slet, er det morsommere at iagttage Tilskuerpladsen end Scenen. Paa første Række den straalende Regierungs-Räthin i et pragtfuldt Toilette og med Øjne, der skinner varmere end hendes Diamanter. I Nærheden den unge Baron med sin Frue fra Rom; han rød-blond, fintbygget, lidt slappet, ser ud som en Piemonteser, der har mange Peage og Intet at gøre: hun mørk, antik, med den Romerinderne egne rolige Haardhed i Ansigtets Udtryk, kraftigbygget, sværlemmet, sikkert ikke adelig født. Han har vistnok indgaaet en Forbindelse under sin Stand, og det bliver ikke ham, som kommer til at bære Scepteret i det Ægteskab, ifald de ellers er gifte. — Paa en Stol udenfor Rækken, da Alt er

fuldt, en af Teatrets Stamgæster, en af de mange Badelæger, Stedets Herrer.

I det store Værk om Menneskets fysiske og aandelige Natur lod der sig skrive et helt Kapitel om den særegne Menneske-Afart, Badelægerne udgør, et ret skæmtefuldt Kapitel uden Tvivl! Badelægens Navn er som bekendt *Saamegeidesbedre!* Føler Fruen sig svækket efter Dyndbadene, saa meget des bedre! saa ser man, det virker. Mærker Frøkenen, at hendes Kræfter tager til, saa meget des bedre! saa er der da Syn for Sagn, at Kuren gavner. Der er ved ethvert Bad en eller to Læger, som dner noget og undertiden helbreder Patienterne; men som Regel er Badelægen et Væsen, der er evig Kilde til Moro for Mænd, ligesom evigt tilbødt af Badestedets Damer; ja Tilbedelsen er saa pligtskyldig, at den spejler sig i den øjenglippende Triumfator-Mine, som Badelægen ubevidst bærer til Skue.

Her sidder en med klangfuldt polsk Navn, lang og mager, en Don Juan, der af Naturen er bleven bedrøvet med en Don Quijote-Maske, hvis Rygrad slaar Slangebøgtninger for at indfange Patienter, og hvis Mund er luter Smil i Smil for at tilsmile Manden Patientinder. Naar der spises rundt om i de store Hotelsale, saa vandrer han — hjemmefant, som var han i sin Dagligstue — fra Bord til Bord, uddeler Haendtryk, siger Artigheder, skyder sig ned paa en ledig Stol og bliver fem Minutter. Saa ser han med Ryggen, at der er nogle Damer, han kender, ved Bordet bagved, drejer sig, finder en Stol og glider ned overfor dem. Den elskværdige Smidighed i Menneskeskikkelse — huldsalig.

Den anden Badelæge dør med Brillerne er anderledes tværsikker, men desmere fortrolig, og saa yderst opmærksom, at han aldrig sætter sig, før han har ladet Hovedet virre rundt i tre Fjerdedels Kres for at se efter, om der ikke er Nogen i Nærheden, hvem han kan tilbyde en Stol. Ogsaa han er hjemmefant overalt, indtil den Grad, at han tænder sin Cigar i Hotelernes Spisestuer, og blev højligt forbavset en Dag, da en Fremmed i bestemte Ord gjorde ham opmærksom paa, at det var forbudt ved Opslag. Aldrig var det faldet ham eller nogen Anden ind, at Forbuddet kunde gælde ham, Manden for det Hele og Alt for Alle. Han har sin Maade at underhoide Patienterne paa: saasnaart de begynder at tale til ham om deres Befindende, bliver han ved dette Æmne et Par Minutter for straks at glide

over i en sagkyndig Samtale om Musik og Billedkunst; han spiller nemlig selv paa Fløjte og maler selv uhyre Oliemalerier. Hvad man end taler om, ender han altid med at henlede Betragtningen paa disse sine to Talenter. — Der rejser han sig for at tilbyde en Dame, der staar i en af Kolonnadens Butiker, sin Plads.

Her endelig lige midt i Parkettet sidder den ældste, tykkeste, værdigste Badelæge, som ikke er simpel Doktor, men har Titelen *Sanitätsrath*.

Han er Overmanden og Verdensmanden blandt Badets Læger, taler Fransk til de Fremmede, lover at besøge dem om Formiddagen *entre dix et douze* og har aldrig kunnet begribe, hvorfor en ung russisk Pige lo ham op i Øjnene, da han gav hende dette alvorligt mente Løfte.

Vi ser i den lille Sal Repræsentanter for næsten alle Europas Nationaliteter, kun ikke en eneste Skandinav. Vi finder i Kurlisten ikke én Dansk, Norsk eller Svensk (Jigesom der i Kurhusets Læsesal blandt alle Europas Aviser ikke findes en eneste Avis fra noget nordisk Land). — Stedet er følgeigt et sandt Himmerige for en Nordbo, der i Udlandet ikke netop søger Landsmænd.

5

(Jocketa).

Godt gemt, vel forvaret er man her i den lille By med det kønne, velklingende Navn. Er Bad Elster end idyllisk, saa er der dog altid en Sværm af Mennesker og en Masse Hoteller, i hvilke én Vært krummer sig som en Kaalorm og en anden (da der ingen Veksellerer findes i Byen) bytter de Fremmedes Penge-sedler mod en tre, fire Procents Opgæld. Her er kun et eneste primitivt Hotel, hvor Værten er usynlig og ærlig. Bad Elster er ikke som de store Badesteder, ikke som Karlsbad, der har 36,000 Fremmede ad Gangen. Men Bad Elster har dog en Barbérestue. En saadan Luksus findes ikke i Jocketa. To Gange om Ugen kommer Barbérdrengen med Toget fra Plauen, og det gælder da at passe Tiden mens han er der.

Elster fortrækkes for Franzensbad, det ældre og mere navnkundige Badested i dets Nærhed, hvis Mineralkilder er af

ganske samme Art som dets, fordi Franzenbads Beliggenhed er saa uskøn, at Beboerne ingen anden Spaseregang har end den til Stationen, hvor de adspredt sig med at tage de Rejsende i Øjesyn, medens Elster har sin skovbeklædte Bjergryg med talrige Bænke og andre Bekvemmeligheder og sin Bettybænk med den stolte Udsigt over Dalen og Byen. Men Bad Elsters Natur er ligefuldt intet med Jocketa's.

I Badestedet er Den hvide Elster sort, en snever, snævset Aa, der løber i en Art bred Grøft langs Byens eneste Gade, Landevejen; Omegnens talrige Fabriker har gjort dens Vand uigennemsigtigt og berøvet det den Egenskab, der udtrykkes i dens Navn. Her er Den hvide Elster en spejlsklar, gennemsigtig, hurtigt rislende Flod, der dybt nede i en snever Dal mellem stejle Bjergvægge skummer i Smaafald over Stengrund.

Reut Vand i Floden og ingen Barbér! ja, Jocketa, Du er den sande Idyll!

Ikke at man lever udenfor Civilisationen. Den stryger stadig Ens Næse forbi. Det lille Hotel ligger umiddelbart ved Stationen, og noget nær hvert tiende Minut suser Nat og Dag Togene forbi Jocketa. Kun de ufornehmste, dovneste holder et Par Gange om Dagen et Par Minutter. Men der synes ikke at gaa eller komme Nogen med dem, og Verden udenfor angaar En ikke, taber sin Interesse for En.

Hotellet har adskillige store, smukke Værelser, men Maaden, hvorpaa man her udmærker notable Rejsende, giver den tænkende Besøger af Jocketa meget at gruble over med Hensyn til de Indfødtes Sæder. Man viste en fin fremmed Dame sin Agtelse ved at give hende en smuk velmøbleret Sal med tre smagelige Ægtesenge i, en Herre, hvis Navn man kendte, sin Velvilje ved at give ham en Stue med tvende vældige Ægtesenge. Saaledes havde Herren og Damen, der end ikke var gifte, ikke mindre end fem Ægtesenge til deres Raadighed. Mindre begunstigede Rejsende, der havde pæne Kufferter, fik idetmindste et Par almindelige, smalle Senge hver.

Da der nu saaledes er sørget for Natteleje, og da vi endnu har en rum Tid til Middag, gaar vi ud at bese den smukke Egn. Vi gaar paa Maa og Faa; thi allevegne er der smukt. Vi begynder at stige ned ad Bjergsiden, da vi naaer den 70 Meter høje, 280 Meter lange Viadukt, som i to Rækker mægtige Buer over hinanden spænder over Elsterdalen og over hvilken Togene

fra Reichenbach gaar, medens heit nede under den ene af dens nederste Buer Toget fra Gera, lille som et Legetøjs-Tog, suser afsted.

Det er dog den bedste Lugt i Verden, denne Lugt af en Granskov, end ikke Duften af et Rosenbed er saa sød og frisk. Vi bader os i denne Duft, indsuger den gennem alle Porer, mens vi stiger ned ad den stejle Skraaning og nærmer os Floden, hvis melodiske Rislen begynder at blive hørlig.

Vi sætter os, hvor der over den er henkastet en Træbro med højt Rækværk af utilhugne Grene. Over os paa Bjergsiden minder en Marmortavle om, at Kejser Wilhelm I i egen Person engang har værdiges at sidde her ved Floden, men hans Minde er os ikke til Besvær, og her er intet andet Levende end det. Medens Floden skummer let over de store, flade Stene og noget fra os har sit lille Fald med en stille, jævn Susen og Plasken, drømmer vi i Middagshøden, siddende i Granernes Skygge og taler om mangt og meget Gammelt og Nyt, Nært og Fjernt.

Man taler anderledes i den fri Natur end i en Stue, taler med længere Pauser, siger Mere uden Ord, og har vanskeligere ved at afbryde Samtalen. Det er, som om Naturen dyssede En ind og holdt En fast, fængslede ved sin Tiltrækning, betog ved sin Duft, blandede ved sine Belysninger, som her ved Solens Glimten i Elsters Skum. Man véd, man genfinder aldrig den Stemning, og nænner ikke at overrive den ved at bryde op.

Vi taler lidt om det Trættende i stadigt at møde de samme Ansigter, som man gør det i Elster. Mindst to Gange om Dagen at skulle træffe den samme engelske Familie, den lille forvoksede Fader, den stramme Moder og Børnene, der i en Alder af ti eller tolv Aar allerede er smaa Damer og smaa Herrer, som f. Eks. den grimme taaars Dreng med stive Flipper og gammelklogt Væsen . . . eller den tyske Familie med den elendige Huslærer til Drengen, denne Lærer i de pæne graa Klæder, som øjensynlig er forlibt i Husets Datter, ligesom hun i ham, men som bestandig sjofles af Mama og nylig blev sendt ud af Villaen, de bebor, med samt sin Lærling for at tage Ophold i et Hotel langt borte under Paaskud af, at der var Rotter i hans Værelse i Villaen. Rotter hos mig! sagde Værtinden opbragt. — — Alle disse Mennesker er saa lede at se paa hver Dag.

«Vi kan trøste os med, at om et Par Dage ser vi dem aldrig mere», kommer det langsomt.

— «Om et Par Dage ser vi heiler ikke hinanden mere», falder Svaret, og Samtalen dør hen paany, mens det er, som steg der et koldt Pust op fra Floden.

Vi gaar langs dens Bred. Der staar ved Træerne Mænd med skarpe Instrumenter af en egen Form, hvormed de gør lange Indsnit, formelige Rander i Fyrretræernes Bast; saa løber Harpiks'en ud i tynde Strømme; de opfanger den og koger den med det Samme.

Rundt om flammer og ryger deres Gryder under Træerne langs Den hvide Elster.

6

Dagen har været varm. Ved Middagstid gik man ikke gerne ud, men arbejdede efter Evne. Ud paa Eftermiddagen har der været stor Børnefest med Børnebal i Kursalen, ordnet af Taskenspilleren fra sidst. Imedens spiller Orkestret, der for idag er flyttet fra Badepladsen hen i Kurhaven, det ene Numer efter det andet ved den brede Fritrappes Fod, medens Tilhørerne i broget Flok spaserer rundt i Gangene.

Saa aabnes Fløjdgørene deroppe i Kursalen, og ud stormer vel et hundrede Smaabørn, Piger og Drengene mellem hverandre, i deres Balpuds og med Huer, Chakot'er, Guirlander, Trøjer osv. af lyserødt eller lyseblaat Silkepapir, som de har modtaget ved Kotillonen.

Midt paa den nu tomme Plads ved Trappens Fod staar Taskenspilleren, friseret med sine sparsomme Lokker lysende af Pomade, med mægtigt hvidt Skjortebryst, i Livkjole med opløftede Arme og gestikulerer. Han ordner Børnene i Grupper paa Trappen, opstiller med myndige Raab de Mindste forrest, de Kønneste paa iøjnefaldende Punkter, de Større bagved, medens det summer som en Bisværme, og Alt hvert Øjeblik maa gøres om. Ved hans Side staar Fotografen med Hovedet i sin Kasse og gør halv højt sine Bemærkninger, som «Professoren» saa udraaber med vældig Stemme. Endelig sagtnes Støjen og hændør Forvirringen. Hele Trappen fra nederst til øverst er dækket af maabende Børn. Signalet til Stilhed gives; alle Ungerne smiler med spændte Udtryk i Ansigterne, og Værket er fuldført. — Grupperne opløses sig, Børnene løber ned.

Vore Bekendte er imidlertid spredte ad. Frøken Månje har slaaet sig ned paa en Feltstol ude paa Vejen til den østerrigske Grænse, hvor hun har gjort en smuk Tegning af to Heste, af hvilke den ene staar med Hovedet over den andens Hals. Hun fortæller, at hun engang i Udlandet har truffet en Nordmand. — «De tror, Norge er lille,» sagde han til mig. «Naar man tager Norge oppe ved Nordkap, drejer det om Sydspidsen og vender det nedad, hvor langt tror De saa, det rækker? Lige til Neapel.» — Jeg svarede ham: «Rusland lader De nok være at vende.»

Frk. Nådje har lukket sig inde paa sit Værelse; hun har faaet en daarlig Efterretning i Dagens Løb; den kønne Søkadet, til hvem hun har knyttet sit unge Hjerte, har Dagen før Øvelses-skibet skulde forlade Kronstadt ikke været at finde og blev først i sidste Øjeblik fundet dødrukken i Land. Nådjes Hjerte bløder ved Tanken om den Straf, der venter ham.

Den gamle Dusjá har faaet Visit af en anden gammel Herre, en Czecher, der er kommen herop fra Karlsbad for at hilse paa ham og har medbragt saa mange Roser, at Dusjá slet ingen Plads har til dem og efter at have givet Damerne af sin Overflod nu er begyndt at forsyne Badepigerne og Pigerne ved de tre Kilder, der er højst overraskede over en saa ualmindelig Opmærksomhed.

Alexander Alexandrovitsj med sin Datter Ljuba hører paa Tyrolerselskabet, der synger i Wettiner Hofs Sal og danser til Sangen. Mon der virkelig nogensinde — som Sagnet gaar — har været Natur i disse omstreffende Tyrolersangere, mon virkelig 1830? Nuomstunder idetmindste skal man søge om noget mere Uægte end disse Salontyroleres Naturlighed. Oprigtigst er de, naar de søger at sælge Edelweiss mellem Afdelingerne og overhovedet lader Tallerkenen gaa. Dette Selskab driver endda Humbugen ret storstilet. Et af deres Pragtnumre er *Andreas Hofer*, Klagesang, sunget af J. Hofer, «en Slægtning af Helten». Derefter følger *Schnaderhüpfli* i denne Stil:

Alle Rosen duften, alle Rosen duften,
Nur die *Matrosen* duften nicht.

eller i denne:

Alle Biere trinkt man, alle Biere trinkt man,
Nur die *Barbiere* trinkt man nicht.

Imidlertid falder Mørket paa og snart ligger Kurhavens Gange hyllede i Skumring. Man kan neppe mere skelne, hvem der sidder paa Bænkene eller vandrer om i de fjernere Dele af Haven. Men ovre paa den anden Side af Landevejen ved Badepladsen er der stor Festlighed med Illumination. Alle Bygningerne er tæt behængte med farvede Lamper, og der er en vægtig Sværm af Folk fra Egnen. Med Undren øjner man for første Gang i Elster virkelige Bønder og Bondekoner, Karle og Piger. Mellem dem straalere i deres klædelige Dragter det kvindelige Badepersonale, der befinder sig blandt Slægtninge og Venner. Pigerne vandrer tre eller fire ad Gangen Arm i Arm, medens Karlene gaar om dem og gør deres Kur under Musikens Brusen og Larm, der overdøyer den Del af Underholdningen, som ikke er beregnet paa andre Øren end dem, hvori den hviskes. Det er virkelig en Stump Folkfest, og man er glædeligt overrasket ved at møde saa megen oprindelig Menneskenatur ved et Bad, hvor man ellers kun ser mere eller mindre sygelige Medlemmer af de Stænder, hvis stærke Side Naturlighed ikke er.

Men nu skinner ovre paa den modsatte Side af Vejen over den mørke Kurhave den høje Veranda paa første Sal, belyst af de ialt stærke elektriske Blus, der er anbragte under dens Loft. Klokken er henved 9, og det er den høje Tid at samles til Aftenens Maaltid.

Hvor er Alt nu forskelligt fra som det tager sig ud om Dagen! Det grove Virkelighedspræg er borte. Haven ligner heroppefra et Drømmeland. Menneskene ser helt anderledes ud i den kunstige Belysning, synes fjernere, mindre substantielle. Det er, som var de af et luftigere Stof. Man føler ligesom, at de alle snart skal spredes ad for alle fire Vinde. Selv Samtalerne har en anden Karakter og anden Klang. Der er kommet ligesom noget aandeagtigt i deres Tone. Er det Klarheden her i Verandaen? er det Mørket og den dunkle, skyfri Stjernehimme udenfor? eller er det blot Fornemmelsen af, at Badetiden er udløbet, Sæsonen til Ende og Afskeden nær? Hidtil bares alle Samtaler og Aftaler af det frejdige, selvfølgelige: «I Morgen er der atter en Dag». Nu er de Dage, som er tilovers, snart talte. «En; ikke mér end én?» som Aladdin siger. Nej, mere er der ikke.

Der er Dusjá med sin Czecher og med Nadjesjda Jevgénievna. Hun og Prageren har fundet hinanden; det gør en

Czecher og en Russerinde let. De har den nationale Samhu tilfælles, og om end ikke altid enhver Uvilje (thi denne Russerinde er uden nationale Fordomme) saa dog Manglen paa Modtagelighed for den germanske Stammes Fortrin. Sprogenes Slægtskab betinger en vis Lighed i Følemaaden. Czecheren lever i Haabet om at se Østerrig sprængt, og Russerindens Veilvilje gælder Frankrig.

Det mæikehvide Lys fra de matte Kupler kastes tilbage af Bordets snehvide Dug og lægger sit stærke og dog forskønnende Skær over de friske og kloge Ansigter rundt om Bordet. Samtalen svæver vidt ud. Enhver er allerede i Tankerne paa Vejen til sit Hjem, til Samára, Prag, Warszawa, Moskvá, til Godserne ved Tambóf eller Sorotsjin. Alle ser endnu hverandre, men det er dem, som saa de kun Skygger af hverandre.

En Samtale om de hede Sommerdage ude paa Stepperne med et Klima som Palæstinas ved Sommertid, med en metalblaa Himmel uden en Sky Maaneder igennem, dær hen under det almindelige udtalte Indtryk af Øjeblikkets og Situationens Uvirkelighed. Thi hvad er vel Virkelighedens Kendemærke? Hvad andet end Visheden om at ville genfinde samme Sanselindtryk paa samme Sted. Venedig er ingen Drøm; thi jeg véd, jeg vil genfinde Byen, hvis jeg vender tilbage dertil. Men Alle samtaler her under Følelsen af, at Bad Elster i Morgen ikke mere er det samme, under Indtryk af den Vished, aldrig at ville genfinde hverandre hverken her eller andensteds. De véd, at i Morgen forandres Omgivelserne, Personerne, det hele Skuespil, hvori de som Handlende og som Tilskuere deltog.

En vinker ad François.

«Jeg forbeholder Herskabet Bordet som sædvanligt i Morgen Aften, hvis Vejret bliver smukt».

«Behøves ikke».

«Saa iovermorgen?»

«Behøves ikke heller».